

Функции на прокурора:

- образува досъдебно производство при наличие на законен повод и достатъчно данни за извършено престъпление;
- повдига и поддържа обвинението;
- ръководи разследването и следи за законосъобразността му;
- може да извършва разследване или отделни действия по него;
- участва в съдебното производство като държавен обвинител.

В съдебното заседание прокурорите носят тоги в червен цвят.

Всички актове и действия на прокурора могат да бъдат обжалвани пред непосредствено по-горестоящата прокуратура, ако не подлежат на съдебен контрол.

НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА СЛУЖБА И СЛЕДСТВЕНИ ОТДЕЛИ

Националната следствена служба и следствените отдели провеждат разследването по наказателни дела в случаите, предвидени в закона. Следователите действат под ръководството и надзора на прокурор. В Националната следствена служба има отдели за разследване на дела с особена фактическа и правна сложност, по дела за престъпления, извършени в чужбина, по искания за правна помощ, както и за разследване по дела в други случаи, предвидени със закона. Отдел по криминалистика подпомага разследването.

Функции на следователите:

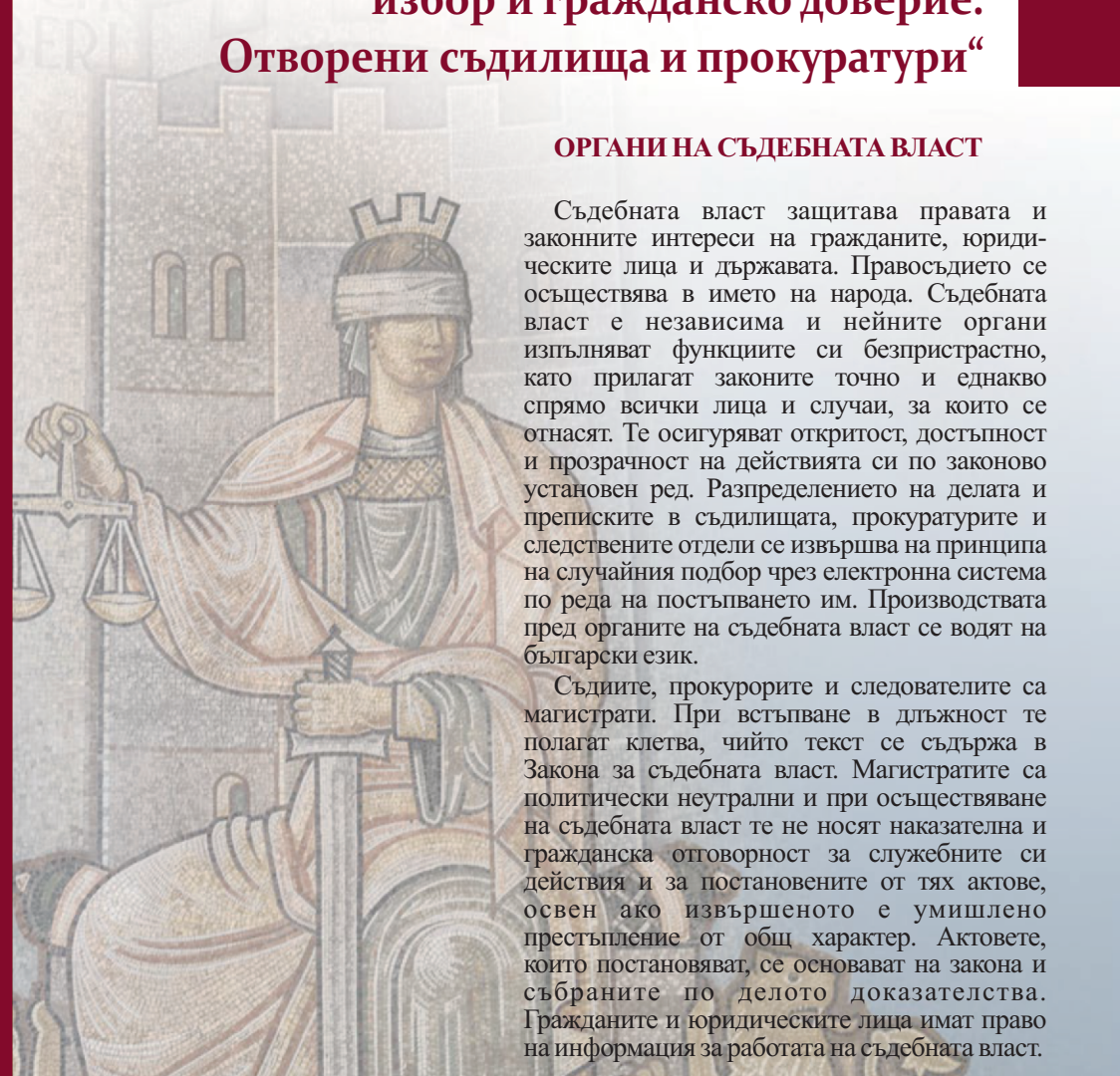
- разследват престъпления при: измяна, предателство и шпионство, диверсия и вредителство, престъпления против държавата, против правосъдието, тероризъм, общоопасни престъпления, престъпления по транспорта и съобщенията, против държавната тайна, документна измама в особено големи размери, престъпления против народното здраве и околната среда, престъпления при използване на атомната енергия за мирни цели и други;
- разследват тежки умишлени престъпления против личността, извършени от непълнолетни лица (убийства, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда и разврат);
- разследват престъпления, извършени от съдии, прокурори и следователи, от други лица с имунитет, членове на Министерския съвет, или от държавни служители в Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, както и от служители на Агенция „Митници“ - в качеството им на разследващи органи;
- престъпления, извършени от лица, заемащи висши публични длъжности, съгласно Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на противозаконно придобито имущество;
- разследват престъпления, извършени в чужбина;
- разследват дела с фактическа и правна сложност, възложени им от административния ръководител на съответната окръжна прокуратура.

Образователна програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“

ОРГАНИ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Правосъдието се осъществява в името на народа. Съдебната власт е независима и нейните органи изпълняват функциите си безпристрастно, като прилагат законите точно и еднакво спрямо всички лица и случаи, за които се отнасят. Те осигуряват откритост, достъпност и прозрачност на действията си по законово установен ред. Разпределението на делата и преписките в съдилищата, прокуратурите и следствените отдели се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронна система по реда на постъпването им. Производствата пред органите на съдебната власт се водят на български език.

Съдиите, прокурорите и следователите са магистрати. При встъпване в длъжност те полагат клетва, чийто текст се съдържа в Закона за съдебната власт. Магистратите са политически неутрални и при осъществяване на съдебната власт те не носят наказателна и гражданска отговорност за служебните си действия и за постановените от тях актове, освен ако извършеното е умишлено престъпление от общ характер. Актовете, които постановяват, се основават на закона и събраните по делото доказателства. Гражданите и юридическите лица имат право на информация за работата на съдебната власт.

СЪДИЛИЩА

„Всеки има право на справедлив и публичен процес в разумен срок и от независим и безпристрастен съд“ – чл. 7, ал. 1 от Закона за съдебната власт (ЗСВ).

Съдилищата осъществяват правораздаването в Република България и контрол за законност на актове и действия на административните органи. Съдилищата осигуряват равенство и условия за състезателност на страните в съдебния процес, а производството по делата гарантира установяването на истината. Делата се разглеждат публично, освен ако законът предвижда друго. Гражданите и юридическите лица имат право на защита във всички стадии на процеса.

Съдилищата в Република България са Върховен касационен съд, Върховен административен съд, апелативни съдилища, Военно-апелативен съд, военни съдилища, административни съдилища, окръжни съдилища и районни съдилища.

Върховният касационен съд е последната съдебна инстанция по наказателни и граждански дела, която осъществява съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища.

Върховният административен съд осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване и се произнася по спорове относно законността на актове на Министерския съвет, на министрите и на други, посочени в закона.

Пленумите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд се състоят от всички техни съдии. Те дават становища на Министерския съвет и на Народното събрание по законопроекти, отнасящи се до дейността им, приемат становища по конституционни дела, по които са страна, избират съдии, които участват в състава на Комисията по атестирането и конкурсите към съдийската колегия на Висшия съдебен съвет. Пленумите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд обсъждат и приемат годишните доклади за дейността на ВКС и общите съдилища, съответно за ВАС и административните съдилища.

В съдилищата се разглеждат граждански, наказателни и административни дела. Съдебното производство е дву- или триинстанционно – първоинстанционно, въззивно и касационно, в зависимост от това колко пъти съдебният спор може да се разглежда от висшестоящ съд, ако някоя от страните по делото реши да обжалва съдебното решение. В зависимост от вида и характера на правния спор първоинстанционен съд може да бъде съответният районен, окръжен, административен или военен съд.

Съдебното дело започва след внасяне на иск от засегнатата страна или след повдигане на обвинение от прокурора по наказателни дела. В хода на съдебния процес съдът установява истината и по вътрешно убеждение, въз основа на събраните доказателства по делото, постановява съдебно решение/присъда. В зависимост от вида на делото, съдът може да заседава в състав от един или повече съдии, а при наказателни дела, в предвидените от закона случаи, участват и съдебни заседатели, които имат еднакви права и задължения със съдиите. По време на

съдебните заседания съдиите носят тоги в черен цвят, а военните магистрати военна униформа.

Актовете на съдилищата се публикуват незабавно след постановяването им на интернет страницата на съответния съд при спазване на законовите изисквания за защита на личните данни и на класифицираната информация. Решенията по наказателни дела, с които присъдите влизат в сила, се публикуват в интернет след получаване на уведомление от прокурора за предприетите действия по изпълнението им.

Функции на съдията:

- разглежда дела и решава правни спорове;
- ръководи съдебния процес и реда в съдебната зала;
- изслушва страните и свидетелите по делото;
- разглежда представените доказателства;
- определя мярка за неотклонение, ако е необходимо;
- постановява съдебни решения и присъди по наказателни дела;
- актовете на правораздаването се мотивират.

ПРОКУРАТУРА

„Прокуратурата в Република България е единна и структурата ѝ е в съответствие с тази на съдилищата...“ - чл. 136, ал. 1 от Закона за съдебната власт и чл. 126, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Прокуратурата се състои от главен прокурор, Върховна касационна прокуратура, Върховна административна прокуратура, Национална следствена служба, апелативни прокуратури, Военно-апелативна прокуратура, окръжни прокуратури, военно-окръжни прокуратури, районни прокуратури. През 2017 г. започна процес по оптимизиране на структурата на районните прокуратури, в резултат на който в България има 31 районни прокуратури, към които функционират 82 териториални отделения.

Следствени органи са Националната следствена служба и следствените отдели в окръжните прокуратури. В тях работят следователи.

Прокуратурата следи за спазване на законността като:

- ръководи разследването и упражнява надзор за законосъобразното му провеждане;
- привлича към отговорност лицата, които са извършили престъпления и поддържа обвинението по наказателни дела от общ характер;
- упражнява надзор при изпълнение на наказателните и други принудителни мерки;
- предприема действия за отмяна на незаконосъобразни актове;
- в предвидените със закон случаи участва в граждански и административни дела.